

หลักเกณฑ์การตรวจสอบองค์กรของผู้บริโภคก่อนการรับแจ้งสถานะความเป็นองค์กรของผู้บริโภค
ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๒ (ปรับปรุง)

ลำดับ ที่	คุณสมบัติ	แนวทางการตรวจสอบ	
๑.	เป็นกลุ่ม/คณะบุคคล รวมตัวกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป*	ตรวจสอบความมีตัวตนที่แท้จริงจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร	
	เป็นนิติบุคคล**	พิจารณาจากเอกสารการจัดตั้งนิติบุคคล	
	มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค	อกผ. ๑ ก หรือ ข ประกอบกับเอกสารเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคนั้น ๆ	
	ไม่แสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน	อกผ. ๑ ก หรือ ข ประกอบกับเอกสารเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคนั้น ๆ	
๒.	ไม่ถูกจัดตั้งขึ้น ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ***	โดยผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของ ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว	ให้ตรวจสอบจากฐานข้อมูลของ กรมบัญชีกลาง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และ กกต. ในกรณีตรวจสอบพบบุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิก ให้ถือว่าองค์กรนั้นถูกจัดตั้งโดยผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว หรือโดยหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมือง ต้องห้ามมาตรา ๕ (๑)
		โดยหน่วยงานของรัฐ	
		โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
		โดยพรรคการเมือง	
	ไม่ถูกครอบงำ ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ***	โดยผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการ หรือผู้มีอำนาจบริหารของ ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว	
		โดยหน่วยงานของรัฐ	
		โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
		โดยพรรคการเมือง	
๓.	ไม่ได้รับเงิน อุดหนุนไม่ว่าโดย ทางตรงหรือ ทางอ้อม****	จากผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการ หรือผู้มีอำนาจบริหารของ ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว	ให้พิจารณาว่าขณะนั้นมีหลักฐานหรือไม่ ว่ามีการรับหรือไม่ได้รับเงินอุดหนุน หากไม่ปรากฏหลักฐานใดๆ สามารถรับฟังตามการให้คำรับรองตามข้อ ๖ ของเอกสารแบบ อกผ. ๑ ก หรือ ข ส่วนที่ ๓ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นเงินที่ได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สามารถกระทำได้
		จากพรรคการเมือง	
๔.	มีหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง ผู้บริโภคเป็นที่ประจักษ์มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีก่อน วันยื่นแจ้ง*****	พิจารณาจากผลงานที่ระบุไว้ในแบบ อกผ. ๑ ก หรือ ข ส่วนที่ ๕ และพยานหลักฐานอื่นประกอบ	

*องค์กรผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่ม/คณะบุคคล

๑. ให้ตรวจสอบความมีตัวตนที่แท้จริงจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ว่าบุคคลในองค์กรดังกล่าว มีชื่อ - นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน ถูกต้องตรงกันหรือไม่ และบุคคลดังกล่าวยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ หากไม่ถูกต้ององค์กรดังกล่าวย่อมขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓ แม้จะมีสมาชิกที่เหลืออยู่เกิน ๑๐ คน ก็ตาม
๒. ในกรณีที่ลายมือชื่อของบุคคลในเอกสารตามแบบ อกพ. ๑ ก หรือ ข ส่วนที่ ๒ และส่วนที่ ๔ นำสงสัยว่าเป็นลายมือชื่อปลอมเจ้าหน้าที่อาจเรียกองค์กรดังกล่าวมาเพื่อสอบถามและบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานก็ได้
๓. ชื่อ - นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน และจำนวนสมาชิก ทั้งในส่วนที่ ๒ และส่วนที่ ๔ ต้องถูกต้องตรงกัน

**องค์กรผู้บริโภครวมกันเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค

๑. ให้ตรวจสอบรายชื่อสมาชิกองค์กรกับทะเบียนนิติบุคคลว่ามีรายชื่อสมาชิกกับรายชื่อกรรมการของนิติบุคคลนั้นตรงกันหรือไม่ และบุคคลดังกล่าวยังมีชีวิตอยู่
๒. กรณีที่ไม่ได้มีการแก้ไขทางทะเบียนนิติบุคคลให้ตรงกับข้อมูลที่แสดงตามแบบ อกพ. ๑ ข นั้น ถือได้ว่าข้อมูลขององค์กรดังกล่าวไม่ถูกต้องและเป็นการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓
๓. ให้พิจารณาวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลดังกล่าวเป็นหลัก แม้นิติบุคคลนั้นจะมีผลงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคก็ไม่อาจรับฟังได้ เนื่องจากการกระทำเกินขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลดังกล่าว

***การพิจารณาลักษณะขององค์กรว่าไม่เป็นองค์กรของผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหรือถูกรวบงำโดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบการดังกล่าวหรือโดยหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมือง

๑. ให้ตรวจสอบกับฐานข้อมูลกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่ามีผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบการดังกล่าวอยู่ในองค์กรของผู้บริโภคนั้นหรือไม่ หากตรวจพบบุคคลในลักษณะดังกล่าวไม่ว่ากี่คนก็ตาม ย่อมขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๑)

อนึ่ง กรณีผู้ถือหุ้น ไม่ถือว่าเป็นผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล
๒. กรณีตรวจสอบพบว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรนั้น ๆ ขึ้นมา องค์กรดังกล่าวย่อมขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๑)
๓. กรณีตรวจสอบพบว่าเป็นองค์กรที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นสมาชิกในองค์กรให้ถือว่าองค์กรนั้นถูกจัดตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรดังกล่าวย่อมขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๑) อนึ่ง คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

อนึ่ง อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่อย่างไรก็ดี การรับแจ้งสถานะดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาประกอบกับผลงานขององค์กรนั้น ๆ ด้วยว่ามีผลงานการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยหรือไม่ โดยผลงานที่เสนอมานั้นจะต้องเป็นผลงานที่เป็นการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง เช่น ผู้บริโภคได้ใช้สินค้านั้นแล้วเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและองค์กรได้เข้าช่วยเหลือหรือการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค แต่การที่องค์กรนำสิ่งของไปบริจาค ไปช่วยเหลือหรือการไปเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง การทำความสะอาดถนน/คลอง จึงยังมีใช้การให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

๔. กรณีตรวจสอบแล้วพบว่ามีการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องในองค์กรที่ยื่นแจ้งไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหรือถูกครอบงำให้พิจารณา ดังนี้

๔.๑ กรณีตรวจสอบพบองค์กรนั้นถูกจัดตั้งโดยพรรคการเมือง เป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๕ (๑)

๔.๒ กรณีมีกรรมการ หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นสมาชิกในองค์กร ให้ถือว่ากรรมการหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวนั้น สามารถเข้าครอบงำองค์กรดังกล่าวได้ องค์กรดังกล่าวย่อมขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๑)

แต่อย่างไรก็ดี หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพียงสมาชิกของพรรคการเมือง ไม่ถือว่าองค์กรดังกล่าวเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕ (๑) เนื่องจากกฎหมายประสงค์จะห้ามผู้มีอำนาจในการเข้าครอบงำองค์กร

๕. ในกรณีที่องค์กรตั้งขึ้นในสถานประกอบการธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ หรือพรรคการเมือง ประกอบกับมีลักษณะงานและเจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสมาชิกในองค์กรนั้น ๆ ด้วย ให้ถือว่าองค์กรนั้นอาจถูกครอบงำโดยผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวหรือโดยหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมือง ต้องห้ามมาตรา ๕ (๑)

***ไม่เป็นองค์กรของผู้บริโภคที่ได้รับเงินอุดหนุนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากบุคคลตาม (๑)

**เว้นแต่ เป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
หรือได้รับตามพระราชบัญญัตินี้**

ให้พิจารณาจากข้อเท็จจริงในขณะนั้นว่ามีหลักฐานใดหรือไม่ว่าองค์กรดังกล่าวได้รับเงินอุดหนุนจากผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้มีอำนาจบริหารของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวหรือโดยหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมืองหรือไม่ หากไม่ปรากฏหลักฐานหรือข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าวและประกอบกับการให้คำรับรองตามข้อ ๖ ของเอกสารแบบ อทผ. ๑ ก หรือข ส่วนที่ ๓ แล้ว กรณีก็ให้สามารถรับฟังได้ว่าองค์กรของผู้บริโภคนั้นไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕ (๒) ดังกล่าว

อย่างไรก็ดี หากเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือได้รับตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีก็เป็นข้อยกเว้นที่สามารถกระทำได้ เช่น การได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุน สปสช.

*******หลักฐานแสดงว่าเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
เป็นที่ประจักษ์มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันยื่นแจ้ง**

๑. ผลงานที่จะนำมาพิจารณาต้องเป็นผลงานที่ระบุไว้ตามแบบ อกผ. ๑ ก หรือ ข ส่วนที่ ๕ แล้วแต่กรณี หากมีการแนบหลักฐานมาแต่มีได้ระบุไว้ในแบบดังกล่าวยอมรับฟังมิได้ รวมทั้ง การเรียกหลักฐานเพิ่มเติมต้องเป็นการเรียกหลักฐานเกี่ยวกับงานที่ได้แจ้งไว้แล้วในส่วนที่ ๕ เช่นกัน

๒. ผลงานที่จะนำมาพิจารณาจะต้องเป็นผลงานที่เป็นดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง เช่น ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าแล้วเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและองค์กรได้เข้าช่วยเหลือ หรือการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค แต่การที่องค์กรนำสิ่งของไปบริจาค ไปช่วยเหลือ หรือการไปเยี่ยมผู้ป่วย ติดเตียง การทำความสะอาดถนน/คลอง ยังมีใช้การให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

๓. การประชุมกันในระหว่างสมาชิกขององค์กร เครือข่ายหรือกรรมการ หรือการส่งสมาชิกขององค์กรของผู้บริโภคไปอบรม สัมมนา ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และได้รับเกียรติบัตรหรือประกาศนียบัตร มานั้น โดยหลักถือว่าเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากเป็นเพียงขั้นตอนการเตรียมการขององค์กรในอันที่จะเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับมานั้นไปใช้ในอนาคต จึงยังมีใช้การให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

๔. การนำผลงานที่ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ต้องแสดงให้เห็นถึงรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ ระยะเวลาในการดำเนินการ และความรับผิดชอบขององค์กรของผู้บริโภคในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างชัดเจน

๕. การพิจารณาเอกสารหลักฐานประกอบ เช่น กรณีรายงานการประชุมจะต้องมีลายมือชื่อผู้จัดรายงานการประชุม หรือระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กรของผู้บริโภค จะต้องมียลายมือชื่อของประธาน หรือผู้มีอำนาจขององค์กรของผู้บริโภคนั้น และหากเป็นการนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงและเป็นการลงลายมือชื่อใหม่ (สังเกตสีของน้ำหมึก) ทั้งที่รายงานการประชุม ระเบียบหรือข้อบังคับ นั้น ลงวันเดือนปีไว้เมื่อล่วงเลยระยะเวลามานานแล้ว ให้สันนิษฐานว่าเป็นการจัดทำขึ้นใหม่ ไม่น่าเชื่อว่าจัดทำขึ้นตามวันเวลาที่ระบุในเอกสารดังกล่าว จึงขาดความน่าเชื่อถือและไม่อาจรับฟังเป็นหลักฐานประกอบการดำเนินงานได้

๖. รูปภาพกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถยืนยันหรือรับฟังเป็นผลงานได้ เว้นแต่ เป็นการรับฟังประกอบหลักฐานอื่น ๆ และภาพกิจกรรมนั้นต้องสามารถสื่อความหมายได้ว่าเป็นกิจกรรมอะไร เช่น มีป้ายหรือสิ่งอื่นใดที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ ในการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ขององค์กร มิใช่เป็นเพียงการถ่ายภาพบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่

๗. การอบรม สัมมนา ให้ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จะต้องระบุให้ชัดเจนถึงชื่อโครงการ วันเดือนปีที่จัดโครงการ สถานที่จัด หน่วยงานที่จัด หัวข้อในการจัดฝึกอบรม สัมมนา ชื่อวิทยากร และมีหลักฐานอื่น ๆ เกี่ยวกับการอบรม สัมมนาในครั้งนั้น ประกอบจนเป็นที่แน่ใจว่าเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจริง

๘. การรับเรื่องร้องเรียนหรือแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ต้องระบุให้เห็นถึงรายละเอียด วิธีการ แนวทาง ขั้นตอน การแก้ไขปัญหา ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและการแก้ไขปัญหาให้กับผู้บริโภคดังกล่าว

๙. ผลงานที่ดำเนินการในช่วงระยะเวลาปีใด หากปีนั้นมีการจัดทำรายงานการประชุม แต่ในรายงานการประชุมไม่ระบุถึงผลงานดังกล่าว ถือว่าผลงานเรื่องนั้นขาดความน่าเชื่อถือ เว้นแต่จะมีหลักฐานอื่นประกอบเพื่อยืนยันว่าได้ดำเนินการตามผลงานที่ระบุขึ้นจริง

๑๐. ผลงานต้องเป็นขององค์กรของผู้บริโภคนั้น ๆ ไม่นำผลงานขององค์กรหรือบุคคลอื่นมาใช้

๑๑. การนับระยะเวลาผลงานต้องเป็นผลงานที่ดำเนินการผ่านมาแล้วเป็นเวลา ๒ ปีขึ้นไป หรือ ๒ ปี ๑ วันขึ้นไป ยกตัวอย่าง เช่น หากยื่นแจ้งวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ผลงานที่นำมายื่นต้องเป็นผลงานที่ดำเนินการมาก่อน วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐ หรือ อย่างน้อยในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐ หรือ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ หรือ วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๙ เป็นต้น

---

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓